

ТЕМА 2

Особливості професійного спілкування. Норми української мови

Мета: сформувати поняття про стильову диференціацію української мови, наголосити на винятковій ролі діалектів у процесі становлення літературної мови, з'ясувати зміст мовних явищ, які перебувають поза літературною мовою; поглибити і вдосконалити знання про чергування голосних і приголосних звуків.

1. Стилї сучасної української літературної мови. Характеристика офіційно-ділового стилю та його підстилів.
2. Пояснити зміст поняття «мовна норма». Назвати ознаки і типи мовних норм. Суржик, сленг, жаргон і шляхи їх подолання.
3. Характеристика трьох основних діалектів української мови.
4. Принципи українського правопису. Зміни до правопису 2019 р.
5. Автобіографія (написати, вказати правдиву інформацію про себе).

Ключові слова та терміни: арго, вульгаризми, діалект, жаргон, літературна мова, мовна норма, наріччя, нецензурна лексика, обценна лексика, принципи правопису, сленг, стиль мови, соціолект, суржик.

✍ Виконати практичні завдання

1. Завдання з теорії. Виконуєте письмово. Відповіді на ці питання є в посібнику. Користуйтесь словником лінгвістичних термінів. Пишете в документі Word, зберігаєте в PDF форматі і приєднуєте в moodle.

1. Дайте визначення терміна «мовний стиль». Назвіть функціональні стилі української мови.
2. Назвіть риси офіційно-ділового стилю.
3. Вкажіть підстилі офіційно-ділового стилю? Назвіть документи, у яких реалізується кожний підстиль.
4. Дайте визначення терміну мовна норма. Які є типи мовних норм? Яка основна ознака літературної мови? Поясніть, як ви її розумієте. Пригадайте визначення терміну літературна мова.
5. Назвіть мовні явища, які виникають внаслідок порушення мовних норм.
6. Що таке суржик? Які передумови виникнення цього явища?
7. Що таке сленг, жаргон. Наведіть по 5 прикладів. У чому різниця між сленгом і жаргоном?
8. Чому сленг і жаргон називають соціолектом? Поясніть, у чому різниця між поняттями «територіальний діалект» і «соціолект»?
9. Дайте визначення терміну діалект. Назвіть територіальні діалекти сучасної української мови. На основі якого діалекту сформувалась українська літературна мова? Який діалект використовується там, де ви проживаєте? Наведіть по 5 прикладів до кожного з трьох діалектів української мови.
10. Назвіть основні особливості південно-західного діалекту. Які говори виділяють в межах південно-західного діалекту? З чим пов'язана значна їх кількість, порівняно з говорами інших діалектів?
11. Назвіть основні ознаки південно-східного і північного діалекту.
12. Що таке нецензурна лексика, обценна лексика? Чи притаманне використання таких слів українській мові?
13. Назвіть основні принципи українського правопису, поясніть їх, наведіть приклади.
14. Назвіть основні зміни Українського правопису 2019 року (копіюєте з інтернету).

2. Напишіть автобіографію, вкажіть правдиву інформацію про себе. Користуйтесь зразком у moodle або в посібнику, також напишіть визначення автобіографії і перелік реквізитів (є в посібнику).

3. Утворити прикметники з допомогою суфікса –ськ-, усно пояснити чергування приголосних (Рига – ризький), вкажіть, яким правилом користувались, які є винятки з правила.

Гаага, Гамбург, Гринвіч, Дамаск, Ірак, Карабах, Бахмач, Галич, Дрогобич, Запоріжжя, Золотоноша, Лейпциг, Люксембург, Ніцца, Нью-Йорк, Париж, Перемишль, Страсбург, Тбілісі, Цюрих, Сиваш, Черкаси, герцог, турок, тюрк, баск, грек, казах, козак, латиш, словак, таджик, узбек, чех, шах.

4. Утворити прикметники від поданих слів, пояснити чи відбувається спрощення у групах приголосних звуків (вість – вісник (спрощення у буквосполученні -стн- на письмі), форпост – форпостний (спрощення відбувається лише у вимові, бо слово іншомовного походження), вкажіть, яким правилом користувались, які є винятки з правила.

Абонент, аванпост, ад'ютант, вартість, виїзд, випуск, доблесть, захист, президент, контраст, кореспондент, користь, перехрестя, пристрасть, проїзд, тиждень, студент, форпост, щастя, якість.

5. Переписати слова, проставивши наголоси. З'ясувати, де наголос є додатковим засобом розрізнення слів і їхніх форм (наприклад: похідний – який стосується походу, буває чи виробляється в поході; похідний – утворений, виведений і т. ін. з іншого подібного (про величину, форму, категорію тощо)).

Беремо, бюрократія, валовий, вигода, випадок, господарський, грошей, договір, допізна, жаданий, загадка, зозла, кидати, контрактний, курятина, лате, листопад, лікарський, маркетинг, напій, нафтопровід, новий, одноразовий, ознака, поділ, позаторік, помилка, порядковий, простий, разом, ринковий, середина, складний, фаховий, немає часу, чорнозем, щодобовий.

6. Замініть словосполучення із суржиків нормативними.

Слідуючі завдання, слідуючим виступатиме, слідуючим образом, приймати/прийняв участь, самий короткий, самий вдалий, прийняти міри, до цих пір, ні в якому випадку, відношення до економічної ситуації в країні, думки співпадають, воплощати в життя, висказався за продовження переговорів, мова йде про, слідуючої неділі у понеділок, рахувати, що все налагодиться; настоювати на своїй думці, вмішуватися в розмову, він являється зразком для нас, піднімати питання, відсторонити з посади, бувший міністр економіки, визивати подив, за виключенням останнього, включити/виключити мікрофон.

7. Відредагувати речення.

1. Об'єм зібраного матеріалу недостатній для проведення експеримента. 2. Працівники банку приймали участь в різних тренінгах. 3. Такі дії являються незаконними, так як суперечать діючому законодавству. 4. Ми не помітили явну помилку, коли поверхнево проглядали автобіографію. 5. Провели нараду щодо підбиття підсумків роботи банку. 6. Почасова оплата в фірмі не відповідає КЗпП. 7. Для рішення цієї надзвичайно складної задачі треба примінити зовсім другий підхід. 8. На фірму терміново потрібен бугалтер. 9. Халатне оформлення документів спричинило відмову у прийнятті заявки на участь у гранті. 10. Як правильно підібрати слоган для бізнеса? 11. Першим кроком до реформ являється усвідомлення потреби змін.